

Obnova volebního systému

P parlement.com/id/vhnnmt7jydzf/vernieuwing_kiesstelsel

Nizozemsko má volební systém poměrného zastoupení . To znamená, že každá strana obdrží počet křesel v parlamentu odpovídající procentuálnímu podílu hlasů, s výhradou volební kvóty . Systém poměrného zastoupení má několik výhod, ale o částech nizozemského volebního systému se pravidelně diskutuje. Mnohé z těchto debat mají co do činění se vztahem mezi voličem a zvoleným.

Současný systém prý zvyšuje vnímanou propast mezi politiky a občany, protože voliči jsou viditelní pouze vůdci stran a někdy i čísla dvě a tři na kandidátní listině. Kromě toho neexistuje žádné osobní nebo regionální spojení mezi voličem a poslancem. V roce 2005 se tehdejší ministr De Graaf pokusil zavést systém dvou hlasů, ale jeho návrh zákona byl stažen.

V roce 2018 Státní výbor pro parlamentní systém zjistil, že velká část voličů se necítí dobře zastoupena ve Sněmovně reprezentantů a Senátu. Výbor přišel s řadou doporučení, jak to zlepšit, aby mohla růst i důvěra občanů v politiku. V červnu 2019 vláda naznačila, že návrhy prozkoumá, a v červnu 2020 vydala politickou vizi.

1.

Nizozemský volební systém

Od revize ústavy z roku 1917 má Nizozemsko volební systém založený na poměrném zastoupení. To znamená, že odevzdané hlasy jsou úměrně rozděleny podle počtu dostupných křesel v zastupitelském orgánu, jako je Sněmovna reprezentantů. Všechny hlasy pro kandidáty ze stejné strany se pak sečtou a vydělí volební kvótou (počet odevzdaných hlasů dělený počtem dostupných mandátů). Počet mandátů, které strana získá, se rovná tomu, kolikrát dosáhne volební kvóty v plné výši, po jejímž překročení se zbývající mandáty rozdělí podle systému největších průměrů.

Místa, která strana získala, se poté rozdělí v pořadí na kandidátní listině sestavené stranami. Na prvním místě se však umísťují kandidáti, kteří v preferenčních hlasech získali více než 25 % volební kvóty . Pokud se po volbách uvolní místo ve Sněmovně (například tím, že ve vládě usedne nově zvolený poslanec), připadne další osobě na kandidátní listině.

Ústředním bodem konceptu poměrného zastoupení je pojem zastoupení. Nizozemský parlament má zastupovat veškeré nizozemské obyvatelstvo. To je uvedeno v článku 50 Ústavy . Z tohoto pohledu lze považovat volební systém poměrného zastoupení. Vždyť v tom systému se počítá každý hlas a mandát voliče je nejsilnější.

2.

Výhody současného volebního systému

Menšiny

Hlavní výhodou našeho současného systému poměrného zastoupení je skutečnost, že jsou slyšet i politické menšiny. Přispívá k tomu fakt, že Nizozemsko má velmi nízký volební práh (pouze 0,67 %). Každá politická menšina se tak může cítit v parlamentu zastoupena a je zde prostor i pro malé strany.

Tyto malé strany však nemají pouze funkci zastupování svých příznivců. Mohou si také dovolit zaujmout pozici dále od politického středu, a to jak napravo, tak nalevo. Tyto strany mají proto důležitou funkci při podněcování politické diskuse. Takové strany potřebují platformu a parlament se k tomu ideálně hodí.

Kompromisy

System poměrného zastoupení zpravidla zajišťuje, že v parlamentu je vždy více než dvě strany, z nichž žádná nemá absolutní většinu. To znamená, že strany musí rozhodovat společně, a proto musí dělat kompromisy. Tyto kompromisy mají pozitivní efekt. Zajišťují, aby strany hledaly způsob, jak co nejvíce lidí může souhlasit s uplatňovanou politikou a aby strany nehájily pouze zájmy svých voličů.

reprezentace

Politické strany mají náborovou funkci. To znamená, že vyberou kandidáty do svých volebních listin, pro které pak může volič hlasovat. V současném systému jsou strany schopny vyvážit své seznamy. Zejména velké politické skupiny mohou například zajistit dobrou rovnováhu mezi pohlavím, zkušenostmi a etnickým původem, ale také zajistit, aby parlamentní strana měla dostatečné odborné znalosti v různých oblastech. Je například velká šance, že se voliči cítí zastoupeni.

3.

Námítky proti současnému volebnímu systému

Vztah volič - poslanec

Současný volební systém nepodněcuje zástupce lidu k tomu, aby udržovali silné vazby s voliči (skupinami) voličů, kteří je zvolili. Naopak také nestimuluje přímé zapojení voliče s poslancem, kterého zvolili. V současném systému totiž většina poslanců vděčí za svá

místa svému umístění na kandidátní listině své strany, nikoli počtu hlasů pro ně osobně. Většina voličů volí šéfa strany. Kvůli nedostatečné vzájemné angažovanosti se může zdát vzdálenost mezi občany a politiky velká.

Mandát jednotlivého poslance

Kromě chybějícího osobního pouta mezi voličem a voleným zástupcem je další nevýhodou fakt, že většina poslanců vstupuje do sněmovny v patách svého stranického šéfa. Pokud dojde k roztržce mezi poslancem a jeho stranou, je možné, aby si poslanec v současném systému založil vlastní stranu s odvoláním na to, že byl zvolen voličem. U poslance, který se do sněmovny dostal kvůli svému místu na kandidátce, je to ale pochybné.

nevolená vláda

Na co mají voliči v současném systému malý vliv, je to, kdo se nakonec po volbách dostane k moci. Systém poměrného zastoupení obvykle vede k tomu, že žádná strana nezíská absolutní většinu. To znamená, že po volbách musí strany vytvořit koalici, která bude zemi vládnout. Volič už ale nemá vliv na to, kdo bude nakonec společně vládnout. Volič také nemá vliv na kompromisy, které strany mezi sebou uzavírají za účelem dosažení spolupráce. Proto Státní výbor pro parlamentní systém navrhl zavedení voleného formátéra.

4.

Návrhy Státního výboru pro parlamentní systém

Státní komise vedená Johanem Remkesem ve své závěrečné zprávě předložila několik návrhů na zlepšení současného volebního systému. Tyto návrhy ponechávají systém poměrného zastoupení nedotčeny a měly by zvýšit vazbu mezi voliči a (krajskými) zastupiteli. Volič mohl například volit buď stranu, nebo – rozpoznatelného (regionálního) – kandidáta této strany. Preferenční hlasy by tak přinesly silnější mandát.

V reakci na tento návrh Státní komise se vláda pustila do práce s návrhem zákona *Více možností jedním hlasem*. Dne 16. června 2022 zveřejnila Státní rada stanovisko k tomuto návrhu zákona, ve kterém vyjádřila zásadní kritiku této myšlenky. Státní rada tvrdí, že analýza problému v návrhu je nedostatečná, že existuje nerovnoměrné vážení hlasů, že to podporuje fragmentaci a že nebyly promyšleny důsledky pro místní samosprávy.

Podle Státního výboru pro parlamentní systém by se také měl zvýšit práh pro účast stran ve volbách. To by vyloučilo skupiny s příliš malou podporou. Konkrétními opatřeními k tomu je zvýšení kauce pro nové politické strany a zvýšení počtu podpisů nutných pro účast ve volbách.

5.

Iniciativy na počátku 21. století

Kabinet Balkenende IV: snížení prahu preference

Kabinet Balkenende II chtěl v parlamentních volbách snížit preferenční práh z 25 procent na 12,5 procenta volební kvóty. Za tímto účelem předložila vláda dne 21. prosince 2005 návrh zákona (30 418). To by kandidátům usnadnilo vstup do Sněmovny reprezentantů prostřednictvím preferenčních hlasů: odhaduje se, že by kandidát potřeboval asi 7500 hlasů, aby byl zvolen tímto způsobem.

Návrh byl projednán ve Sněmovně reprezentantů dne 28. června 2006, ale kvůli vládní krizi, která následovala, se o něm nehlasovalo. 1. září 2006 byl tento návrh stažen novým ministrem správní reformy a vztahů s královstvím Atzo Nicolaïem, protože podle jeho názoru by nesloužil vztahu mezi voličem a voleným zástupcem. Nebezpečí klientelismu číhá, pokud poslanec stále zastupuje velmi málo voličů.

Ministr De Graaf: dva hlasy na voliče

Kabinet Balkenende II chtěl také zavést nový volební systém, ve kterém voliči odevzdají dva hlasy: jeden pro celostátní listinu politické strany a jeden pro okresního kandidáta. Záměr návrhu ministra De Graafa bylo posílit pouto mezi voliči a volenými představiteli volbou poloviny Sněmovny reprezentantů v obvodech. Kandidáti, kteří získali nejvíce hlasů v okrsku, by vstoupili přímo do Poslanecké sněmovny jménem své strany (případně by byl použit určitý volební práh). Do Sněmovny by se tak dostalo celkem 75 okresních zastupitelů. Následně by se na základě prvních odevzdaných hlasů určilo, jak mají být křesla ve Sněmovně reprezentantů poměrně rozdělena mezi strany. Pevný počet 150 poslanců by zůstal zachován.

Poté, co ministr De Graaf odstoupil během velikonoční krize v březnu 2005, byl jeho návrh zákona (29 986) stažen. Vyplynulo to z velikonoční dohody, kterou po krizi uzavřely parlamentní strany CDA, VVD a D66. Ministr Pechtold představil volební systém Občanského fóra jako nástupce De Graafa .

Ministr Ollongren: hlasujte pro stranu nebo osobu

V roce 2020 ministryně Ollongrenová oznámila , že kladně hodnotí rady Státní komise ohledně úpravy volebního systému do Sněmovny reprezentantů. Volič musí mít možnost dát hlas straně nebo jejímu konkrétnímu kandidátovi. To by mělo posílit pouto mezi voličem a vyvoleným. Odpadne práh preference 25 % volební kvóty. Úpravu je třeba ještě dopracovat podrobněji.

Více o